

Література

1. Микитюк П. П. Аналіз впливу інвестицій та інновацій на ефективність господарської діяльності підприємства: Монографія. — Тернопіль: Економічна думка, ТНЕУ, 2007. — 296 с.
2. Микитюк П. П. Інноваційний менеджмент: Навч. посібник. — К.: Центр навч. літ., 2007. — 400 с.
3. Утвердження інноваційної моделі економіки України. Матеріали науково-практичної конференції. — К.: НУТУ «КПІ», 2003. — 434 с.
4. Янковский К. П. Организация инвестиционной и инновационной деятельности. — СПб.: ПИТЕР, 2001.

Стаття надійшла до редакції 07.03.2008

УДК 330.556

М. А. Михайлюк, канд. екон. наук, доц.,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ВПЛИВ ІНВЕСТИЦІЙ НА ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

АНОТАЦІЯ. Розглянуто підходи до виявлення конкурентних переваг вітчизняних підприємств, які формують свою виробничу діяльність під впливом інвестиційних чинників розвитку, здійснюють перетворення засад виробничої діяльності з урахуванням сучасних реалій світогосподарських відносин у підприємницькому середовищі.

КЛЮЧОВІ СЛОВА. Конкурентоспроможність, конкурентні переваги, інвестиційні чинники розвитку підприємств.

Ринкова трансформація економіки України безпосередньо пов'язана зі створенням конкурентного середовища розвитку вітчизняних підприємств. Важливу роль у цьому процесі покладають на інвестиції, що здатні істотно змінити умови подальшого розвитку підприємств, контролювати та спрямовувати їх ринкову конкурентну діяльність, формувати перспективи підприємницької співпраці, виходячи з викликів сьогодення, глобалізаційних та інших світогосподарських тенденцій. Тому вплив інвестицій на розвиток підприємств України є і досить складним через складність передбачення кінцевої конфігурації економічного потенціала.

лу країни, і вкрай необхідних аспектом наукового дослідження з метою теоретичного усвідомлення та обґрунтування засад формування підприємницького середовища в нашій країні.

В останні роки необхідність інвестиційного впливу на конкурентні переваги підприємств стали об'єктом досліджень теоретиків, практиків, бізнесменів. Інвестиційним проблемам розвитку економіки на державному рівні приділяє увагу законодавча та виконавча влада. Серед авторів, що працюють над цією проблемою можна виділити Гейця В.М., Гальчинського А.С., Антонюк Л.Л., Борщ Л.М., Кіреєва С.І., Федулову Л.М., Шнипко О.С. та багатьох інших. Однак розгляд інвестиційних проблем зводиться до аналізу особливостей їхнього застосування у засобах виробництва, надання рекомендацій щодо механізмів їхнього залучення чи оптимального використання і часто залишає поза увагою системний підхід до використання інвестицій у побудові нового способу конкурентного функціонування підприємств у економіці найближчої перспективи з урахуванням сучасних вимог світових господарських систем.

Метою статті є формування системного підходу до впливу інвестицій на трансформаційні підприємницькі процеси, де чинник конкурентоспроможності відіграє визначальну роль у з'ясуванні змісту підприємницького середовища, якості його становлення і розвитку та надати рекомендації щодо вдосконалення інвестиційного впливу на конкурентні переваги вітчизняних підприємств.

Значна кількість вітчизняних промислових підприємств є збитковими чи відносно нерентабельними порівняно зі світовими аналогічними підприємствами. При цьому тенденція збитковості національного виробництва не була подолана навіть після виходу із затяжної кризи (початок 2000 р.), а темпи нагромадження боргів підприємствами залишалися досить високими. Таким чином, основа інвестиційного розвитку — прибуток підприємств мав тенденцію до скорочення, а ціна товарів промислового виробництва не містить і по сьогоднішній день інвестиційної складової, що унеможливорює підприємствам здійснення програм інвестиційного розвитку. Практично все ще не приділяється уваги аналізу неефективності національного виробництва та недостатньої мотивації розширеного відтворення, де якісні показники діяльності підприємств свідчили б про переваги обраної ними стратегії чи тактики розвитку. Застосування принципів та механізмів інвестиційного розвитку в умовах збиткового функціонування підприємств є неадекватним з огляду на умови формування економічної політики конкурентних переваг. Тому закономірним є той факт,

що у відповідь на вимоги часу уряди США, Японії, Німеччини, Великобританії та Франції — країн, що входять до технологічного ядра світової спільноти, розпочали дієві заходи щодо утворення та утримання конкурентних переваг. Передусім це відбувалось за рахунок складових макроекономічної політики, завдяки яким вдається підтримувати конкурентоспроможність, по-перше, національної економіки в цілому, а по-друге, — в окремих секторах економіки шляхом прямої чи опосередкованої підтримки товаровиробників з метою збереження або відтворення їхніх конкурентних переваг [1, с. 867].

Враховуючи ж природний, науковий та промисловий потенціал України, детермінанти її конкурентних переваг — чинники виробництва, стан конкурентного середовища, економічної та соціальної інфраструктур, стратегій виробничої діяльності — ще недостатньо розвинені, що визначає низьку конкурентоспроможність вітчизняних товарів і послуг з високою доданою вартістю. Тут має бути вдосконалена система підтримки та стимулювання державою суб'єктів підприємницької діяльності як на внутрішньому так і на зовнішньому ринках, а також забезпечене збільшення питомої ваги високотехнологічної продукції. Головними напрямками утвердження змін щодо формування конкурентних переваг мають стати:

- стимулювання державою попиту та розширення ринків збуту для промислових підприємств не лише у металургії, хімічній промисловості та трубопровідному транспорті, які на сьогодні є найбільш конкурентоспроможними;

- збільшення потреби підприємств промисловості у висококваліфікованих кадрах та забезпечення частки високопродуктивних робочих місць на вітчизняних підприємствах;

- забезпечення внутрішнього виробництва потужним науковим потенціалом, що має стимулюватися збільшенням фінансування як фундаментальної, так і прикладної науки (включаючи залучення приватного капіталу, грантів тощо), створення на підприємствах сучасних науково-технологічних підрозділів для проведення досліджень та їх подальшої комерціалізації;

- послідовний перехід вітчизняних підприємств до прогресивних технологій п'ятого та шостого технологічних укладів. Держава має підтримувати розвиток таких науково-технологічних засад, організацію на базі вітчизняних промислових осередків міжнародних дослідницьких центрів із наданням їм пільг в оподаткуванні, технічну кооперацію та новітні рівні спеціалізації;

- забезпечення комплексом сучасних інфраструктурних елементів з метою мінімізації витрат та оптимізації прийняття під-

приємницьких рішень. Важливим є стимулювання впровадження нових інформаційних технологій, що потребує розробки та реалізації загальнодержавної стратегії переоснащення підприємств більшості секторів економіки сучасними інформаційними технологіями;

— створення сприятливих умов організаційно-правового та нормативно-законодавчого функціонування різних форм бізнесу.

Слід зазначити, що лише цілеспрямоване, послідовне і комплексне застосування перелічених заходів дозволить у досяжному майбутньому очікувати посилення конкурентоспроможності національних виробників на світових ринках.

Інвестиційний розвиток, що формує конкурентоспроможність вітчизняних підприємств — це комплексна системна проблема, яка виходить за рамки лише інвестиційно-промислової політики і має вирішуватися у промисловій, фінансовій, соціальній, зовнішньоекономічній сферах. З огляду на це пріоритетними напрямками забезпечення стратегії інвестиційного розвитку та формування конкурентних переваг вітчизняних підприємств є:

— подолання збитковості національних промислових підприємств, зниження ресурсовитрат, енергоємності тощо. З цією метою доцільним є стимулювання ефективної роботи національних підприємств, забезпечення конкурентоспроможності виробників промислової продукції, реалокіацію ресурсів на користь інвестиційних секторів економіки, чого можна досягти за рахунок:

— антимонопольного регулювання підприємницького середовища для забезпечення реструктуризації національних підприємств усіх форм власності. Реструктуризація має здійснюватися з метою збільшення прибутку, зменшення витрат, підвищення частки заробітної плати в ціні національної продукції та інших заходів, що досягаються інструментами податкової політики;

— впровадження механізмів мотивації до зниження ресурсовитрат на основі прямих і непрямих форм стимулювання з метою підвищення інвестиційної складової вітчизняних товарів та послуг;

— вдосконалення економічних методів регулювання ринкової кон'юнктури для забезпечення вирівнювання секторів національної економіки, а також для забезпечення умов відтворення суб'єктів ринку;

— усунення цінового диспаритету на внутрішньому ринку України та світовими цінами на товари і послуги з метою попередження використання без належного відшкодування вітчизняних ресурсів (праці, сировини, капіталу тощо);

— забезпечення структурної перебудови вітчизняної економіки шляхом стимулювання ефективності виробництва та підтрим-

ки високопродуктивних галузей з паралельним скороченням не-ефективних та низькопродуктивних підприємств.

Подолання проблем конкурентоспроможності вітчизняних підприємств за рахунок застосування інвестиційних чинників не нові і майже кожен уряд пропонує відповідні програми. Втім, суттєве відставання у конкурентній боротьбі вітчизняних підприємств продовжує залишатися. Причини такого становища слід шукати в механізмах та джерелах забезпечення інвестиційного розвитку в Україні, де на державному рівні ще немає консенсусу відносно того, яким чином мають досягатися орієнтири інвестиційного впливу на формування конкурентних переваг. Програми та концепції інвестиційного розвитку не підтримуються на рівні виробництва, і тому вони не втілюються у практиці господарювання. Для вітчизняної економіки спроби здійснення «технологічної перебудови» оберталися втратами для інших секторів, що призводило до загального негативного ефекту. У першу чергу, це відбувалося за рахунок форсування інвестиційного розвитку та передбачало застосування стимулів для виробників, які використовувалися нецільовим чином або поглиналися витратністю всієї економіки. В умовах недосконалості відповідних ринкових важелів спроби прискорити інвестиційний розвиток призводили до перерозподілу коштів у тіньову сферу економіки. Тому формування конкурентного інвестиційного середовища вимагає наявності організаційних структур, що сприяють появі нових наукових і прикладних розробок, які через відповідний механізм впроваджуються у реальне виробництво. З одного боку, це можуть бути спеціальні венчурні фонди, фірми, що надають необхідні консультації і фінансові послуги. Вони обов'язково повинні бути орієнтовані на максимізацію загального прибутку від практичного впровадження інвестиційних заходів. З іншого боку, створення таких структур доцільно проводити на регіональному чи мікрорівні [2, с. 67]. Треба визнати, що в економіці не було створено загального попиту на інвестиції інноваційного характеру, тобто мотивації застосовувати новостворені конкурентоспроможні технології, продукцію або послуги, а також організаційно-технічних рішень виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і соціальної сфери. Причини цього є і в низькому платоспроможному попиті населення, і в недосконалому податковому законодавстві. Продукція високотехнологічних підприємств не знаходить збуту в інших галузях, стан яких виглядає як існування, і зовсім не свідчить про вихід на новий якісний рівень. І нарешті,

ефективність «точок зростання» поглинається марнотратством інших секторів економіки. Сьогодні важливість завдань інвестиційного розвитку та жорстка конкуренція змушує всебічно стимулювати рівень конкурентоспроможності вітчизняних підприємств. Тим часом в Україні повинен бути посилений механізм відповідальності, прозорості, контролю за ефективністю інвестиційних осередків.

Для залучення інвестування, як внутрішнього, так і зовнішнього, важливо не так створення пільгових умов, на які інвестор іноді розраховує, а налагодження сприятливого інвестиційного середовища для прибуткового функціонування капіталів у країні, причому не враховуючи їх національне чи зарубіжне походження. На жаль, поки що інвестиційні вкладення у вітчизняну економіку мало впливають на зростання промислового потенціалу, так як інвестиції йдуть переважно в галузі, що дають швидкий оборот і прибуток — торгівлю, харчову промисловість, фінансово-посередницьку діяльність, ігровий та готельний бізнес. І навіть надання певних пільг інвесторам на локальному, регіональному чи галузевому рівнях не впливають відчутно на активність залучених інвестиційних капіталів в Україні для підприємницьких цілей. Причина тут криється у особливому реальному становищі для функціонування бізнесу взагалі, яке існує в Україні. З огляду на це, вкрай невідкладним є питання забезпечення політичної та економічної стабільності, досконале нормативно-законодавче поле, посилення управлінського менеджменту на всіх рівнях співпраці з потенційними інвесторами, здійснення переходу від антикризового до стратегічного планування розвитку промислового сектора економіки. Зазначені заходи сприятимуть переходу до стійкої конкурентоспроможності вітчизняних підприємств. А стійка конкурентоспроможність підприємств на сучасному етапі трансформації економічних змін набуває значення основної концептуальної умови успішного та цілісного розвитку вітчизняної економіки за умов поглиблення процесів світової глобалізації та інтернаціоналізації міжнародних економічних відносин. Відповідно, стійка конкурентоспроможність — це засіб збереження конкурентних переваг, відновлення вихідного їхнього стану, збалансованість і позитивні темпи розвитку при впливі як екзогенних, так і ендогенних чинників, нівелювання змін і коливання кон'юнктури (світової, регіональної, соціальної, економічної, політичної та ін.) в довготривалій перспективі.

Державна економічна політика щодо підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств повинна виступити актив-

ним гарантом у створенні загальнонаціонального попиту на інвестиції, які забезпечують створення мотиваційних чинників, здатних багаторазово посилити курс економічних перетворень та інтеграцію України до сучасних рівнів світогосподарських процесів.

Література

1. *Кіреєв С. І., Шнипко О. С.* Міжнародна конкурентоспроможність України у ХХІ столітті: передумови, чинники та складові формування. — Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / За ред. акад. НАН України В.М. Гейця. — К.: Ін-т екон. прогноз., Фенікс, 2003. — 1008 с.

2. *Арзуманов Р. М.* Фактори економічного зростання. — Економічне зростання в Україні: стан та чинники забезпечення: Зб. наук. пр.; Кол. авт.: Л. М. Борщ (кер.), М. О. Скоромнюк, Р. М. Арзуманов та ін. — К.: Логос, 2003. — 620 с.

Стаття надійшла до редакції 04.03.2008

УДК 331.101.26

С. О. Назарова, аспірантка,
Харківський національний економічний університет

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ЩОДО ОЦІНКИ ГОТОВНОСТІ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ДО ДИСТАНЦІЙНОЇ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

АНОТАЦІЯ. Розкрито зміст компонентів готовності працівника підприємства до дистанційної трудової діяльності (ДТД), виявлено якості працівника, що характеризують готовність до ДТД як одного з видів організації та здійснення трудової діяльності; визначено послідовність оцінки відповідних якостей працівника.

КЛЮЧОВІ СЛОВА. Дистанційна трудова діяльність (ДТД), телепрацівник, готовність до ДТД, компоненти ДТД, фактори розвитку ДТД, що залежать від працівника.

Однією з трьох складових системи управління ефективністю будь-якого бізнесу, крім етики результативності та системи контролю й управління результатами бізнесу, є система управління ефективністю персоналу — процесів і стимулів, що застосовуються підприємством для досягнення максимального рівня віддачі від співробітників [1]. Формування соціально орієнтованої еко-